

Školska knjižnica u središtu istraživačkog učenja

Tomašek, Mirna

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:686983>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb](#)
[Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO UZ RAD
Ak. god. 2020./2021.

Mirna Tomašek

Školska knjižnica u središtu istraživačkog učenja

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sci. Mihaela Banek Zorica

Zagreb, rujan 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Istraživačko učenje.....	3
2.1. Nastava u školskoj knjižnici.....	4
3. Čitanje.....	6
3.1 Školski projekt: Čitam svoju knjigu.....	8
3.2. Projekt Mudroslovi. Prvi a mudroslovi.....	14
4. Informacijska pismenost.....	18
4.1. Što je potaklo ideju informacijske pismenosti.....	19
4.2. Dičim se imenom svojim. Projekt u 3. razredu osnovne škole.....	19
5. Muzeji u istraživačkom učenju.....	24
5.1. Upoznajmo prošlost Zagreba.....	25
5.2. Turistički vodič zavičaja - projekt.....	31
5.3. Glagoljica u osnovnoj školi.....	33
6. Radionica kao metoda učenja i življenja.....	40
7. Školska knjižnica mjesto ugodnog učenja.....	42
8. Zaključak.....	45
9. Literatura.....	47

1. Uvod

U svom radu baviti ću se primjerima istraživačkog učenja koji se provodi u razrednoj nastavi i u koji je implementirana i školska knjižnica kao središnje mjesto istraživačkog učenja u svakoj školi, a posebno u osnovnoj školi. Naime, u osnovnoj školi školska knjižnica je središnje mjesto na kojem se djeca vrlo rado okupljaju, rekli bismo da je školska knjižnica dnevni boravak svake škole.

Zašto je to baš tako u osnovnoj školi? Možda zato što djeca u osnovnoj školi provode i do 8 sati svog radnog dana i u tih 8 sati moraju potražiti i još jedno mjesto koje nije učionica, a u kojem se osjećaju slobodno i sigurno. Mjesto na kojem se djeca osjećaju slobodno i sigurno ujedno je i odlično mjesto za svako učenje, pa tako i za istraživačko učenje. U školskoj knjižnici dostupno je više različitih izvora znanja koja su na dohvat ruke i za kojima možemo posegnuti u svakom trenutku pa će se tamo istraživačko učenje provesti na najbolji mogući način.

U radu ću prikazati više praktičnih primjera istraživačkog učenja koja sam provela kroz svoj višegodišnji rad u razrednoj nastavi. Mislim da je baš razredna nastava odličan primjer istraživačkog učenja jer je moguće povezati više odgojno obrazovnih područja odnosno možemo povezati više predmetnih i međupredmetnih kurikulumskih tema.

Suvremena školska knjižnica treba biti središte odgojno obrazovnog procesa odnosno riječ suvremena danas ne znači samo modernu opremu i bogati fond, jer se to u 21. stoljeću podrazumijeva. Suvremena u ovom slučaju znači da je školska knjižnica mjesto koje je motivacija na učenje i mjesto koje potiče i razvija vještine i sposobnosti.

Ipak, možda je od svega toga važnije imati dobar suradnički odnos između nastavnika i školskog knjižničara, rekla bih da je ovdje uloga školskog knjižničara kao uloga dobrog menagera u uspješnom poduzeću. Dobar školski knjižničar prati školski kurikulum, kreira dobre programe i koordinira školskim projektima. Pri tome je važno da svaki školski knjižničar ima svoju autonomiju u radu i da je poželjno da mu se uprava ne miješa u njegove projekte i rad, odnosno da ga uprava podupire i da odgovara na potrebe koje se iskazuju u provođenju određenih sadržaja i projekta. Tako da je školska knjižnica mjesto gdje se susreću vještine informacijske pismenosti korelira se među predmetima i sadržajima te poučava učenike prezentiranju znanja. Tu se razvijaju ne samo kognitivne nego i socijalne i emocionalne vještine

Školska knjižnica je najpogodnije mjesto za istraživačko učenje baš zbog svoga središnjeg mjesta i svoje uloge koju ima u današnjoj suvremenoj škole, školski knjižničar je osoba koja i zbog svojih nastavničkih vještina najbolja osoba koja će u radu, učenju i istraživanju pomoći učenicima i uputiti ih na izvore i sadržaje koje proučavaju. Odnosno školski knjižničar je ta osoba koja će djecu poučiti kako i na koji način sve informacijske izvore znanja najbolje pretraživati i kako izabrati najbolji put do odgovarajuće informacije, odnosno znanja.

Kroz svoj radni vijek u OŠ Dr. Ivana Merza u Zagrebu radeći u razrednoj nastavi od početka imam izrazito dobro razvijem suradnički odnos sa školskom knjižničarkom. Kroz dugogodišnji zajednički rad iznjedrile smo više vrlo kvalitetnih projekata koji su bili zapaženi

na razini naše škole, a i na županijskoj razini. O tome su objavljena istraživanja, publikacije i članci u Školskim novinama.

Najuspješnije projekte istraživačkog učenja opisat ću u ovom radu zato što smatram da zaslužuju izaći izvan okvira jedne škole, odnosno mislim da zaslužuju da se na ovaj način prezentiraju na široj i višoj razini te da struka vidi kako se radi na terenu.

Ovdje ću se više baviti vođenim istraživačkim učenjem zato što na nivou razredne nastave djecu treba usmjeravati „kako da izađu na pravi put“, odnosno kako da na najbolji mogući način dođu do relevantne informacije odnosno znanja.

2. Istraživačko učenje

Vođeno istraživačko učenje jest način poučavanja i učenja koji školu pretvara u suradničku istraživačku zajednicu. Osmišljava ga i usmjerava tim za učenje koji vodi učenike prema stjecanju dubljeg razumijevanja sadržaja kurikuluma pojedinog i nastavnog predmeta i konceptata informacijske pismenosti, a istodobno razvija pismenost i socijalne vještine. Taj proces je fluidan. Učenike se vodi kroz proces otkrivanja učenjem iz mnogih informacijskih izvora kako bismo ih pripremili za uspješno učenje i život u informacijskom dobu.

Istraživačko učenje ističe osobno relevantna pitanja koja potiču učenike da uče više i stvaraju jedinstvene načine za dijeljenje naučenog. Vođeno istraživačko učenje podiže ljestvicu još više i to ih zapravo direktno vodi u istraživački rad.

Vođeno istraživačko učenje pristup je učenju koji učenike uključuje u proces pronalaska i uporabe brojnih informacijskih izvora kako bi što bolje razumjeli konkretno područje kurikuluma.

Istraživačko učenje socijalni je proces u kojem učenici uče jedni od drugih u istraživačkoj zajednici. Učenici trebaju imati brojne prigode za suradnju. Male, fleksibilne skupine daju učenicima prigodu za suradnju i dijeljenje različitih perspektiva daju učenicima prigodu za suradnju i dijeljenje različitih perspektiva koje donose sa sobom. Rad u malim skupinama utemeljenim na zajedničkim interesima omogućuje učenicima da tijekom istraživačkog procesa zajedno konstruiraju znanje u suradnji na projektu. Manje skupine također učenicima omogućuju da suradnički uče iz različitih izvora s kojima rade.

Dijeljenje je kulminacija istraživačkog procesa pri čemu učenici dijele završni rad koji su stvorili kako bi drugim učenicima u svojoj istraživačkoj zajednici pokazali što su naučili. Učenici su u svojoj istraživačkoj zajednici postali stručnjaci za svoje istraživačko pitanje. Sad imaju prigoda i odgovornost podijeliti svoje spoznaje s drugim učenicima i svojim znanjem pridonijeti drugima. Plodovi njihova istraživanja mogu se podijeliti sa širom publikom, a naučeno može rezultirati i konkretnim djelovanjem.

Važna sastavnica vođenog istraživačkog učenja jest i suradničko učenje koje nastaje kad učenici dijele ono što su naučili tijekom istraživačkog procesa. Tim za učenje (učitelj i šk. knjižničar) organizira sesije dijeljenja kako bi stvorio najbolje moguće uvjete da učenici nauče bitne sadržaje jedni od drugih. (Kuhlthau, Maniotes, Caspari, 2019.)

2.1. Nastava u školskoj knjižnici

Nastavu nije dovoljno predavati, nju treba istraživati, planirati je tako i oblikovati da ne izaziva strah i dosadu; ona treba biti jasna i pregledna svakom učeniku. Zato nova, inovirana nastava, prilagođena sposobnostima i interesima svakog učenika, čvrsto povezuje odgojne i obrazovne zadatke, razvija stvaralačke potencijale i sposobnosti učenika i omogućuje usklađivanje idejnog, teorijskog i praktičnog pristupa. Nastavom u školskoj knjižnici podupiru se suvremeni oblici rada. Učenici se aktivno uključuju u nastavni proces, osamostaljuju se, stvaralački bude i uče kritičkom i samokritičkom vrednovanju vlastitih postignuća. Polazište je u potrebama, interesu i ciljevima u obradi zadane teme. Oni određuju sve ostale aktivnosti. Motivacija je početna aktivnost a u njoj uvijek sudjeluje knjižničar koji tako priprema „pozornicu na kojoj će se ostvariti planirani sadržaji.” Mogu mu se pridružiti predmetni nastavnici, stručni suradnici i predavači gosti izvan škole. Važno je učenike upoznati s temom koju će istraživati i prezentirati i potrebom planiranih oblika rada, (skupni, u paru, individualan), na problemskoj i istraživačkoj nastavi u školskoj knjižnici, koja postaje njihov suradnik sa svojim izvorima informacija i znanja na različitim medijima. Za uspješno ostvarenje planiranog jednako je važno upoznati učenike s informacijama koje im trebaju, gdje i kako će doći do njih, kako će ih usvojiti i dalje koristiti. U školskoj knjižnici učenicima je sve pri ruci. Oni pronalaze informacije, nakon upoznavanja ih pregledavaju, dopunjuju novim podacima, zapisuju ono najvažnije u odgovorima na postavljena pitanja, a mogu ići i korak dalje – dodati i ono što se od njih ne traži, ali pripada području koje upravo istražuju. (Lovrinčević, Kovačević, Lasić-Lazić, Banek Zorica, 2005.)

Prikaz novog pristupa učenju, kakav je školski projekt, posve je realan i izvodljiv u okruženju školske knjižnice danas. Osnovni uvjet kvalitetnog rada je kompetentan knjižničar koji je u stanju biti inicijator i voditelj ove aktivnosti. Iskustvo kazuje da je materijalna podloga puno manje važna od motivacije i osobnog angažmana knjižničara, nastavnika i učenika. Možemo zato utvrditi da je dovoljno dobro osmisliti, planirati, motivirati sudionike i voditi projekt, kako bismo postigli sjajne rezultate po završetku učenja. To su postignuća učenika i intermedijalni uradci koji čine prezentaciju. (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević, 2004.)

Pojedinac koji uči uključen je u otkrivanje znanja i uči iz interakcije s raspoloživim izvorima. Nastavnik više nije jedini dobavljač informacija, a propisana nastavna tekstualna pomagala više nisu apsolutni i jedini vjerodostojni izvor informacija, već dobivaju konkurenciju u

informacijama dostupnim putem mreže. Informacijski izvori dobivaju potpuno novu ulogu u obrazovnom procesu, a izgradnja kompetencija obuhvaćenih informacijskom pismenošću evidentno bi mogla utjecati na kvalitetu obrazovnih iskustva i pozitivne ishode učenja. (Špiranec, Banek Zorica, 2008.)

Svi ti različiti izvori znanja dostupni su u školskoj knjižnici učenicima u svakom trenutku. Oni u svojem radu vrlo često posežu za različitim izvorima znanja, a pogotovo rado posežu za digitalnim izvorima znanja zato što su im oni bliski i daju brze odgovore na pitanja. No pri tome treba imati na umu da ta brzina ne daje uvijek dovoljno pouzdane rezultate pa ih je potrebno kombinirati i sa pisanim izvorima znanja. Takvom načinu poučavanja treba svaki nastavnik i školski knjižničar težiti i u svome radu treba ustrajati u tome.

Ishodi iz Kurikuluma hrvatskoga jezika OŠ HJ C.3.1., OŠ HJ C.3.2., OŠ HJ C.3.3. a sve te ishode potkrijepit ću u ovom radu:

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave za djecu, likovne izložbe, izložbe u muzejima primjerene uzrastu i interesima učenika, susreti s književnicima i ilustratorima u školi ili narodnim (gradskim, mjesnim) knjižnicama, dječji književni, filmski, obrazovni, tradicijski festivali, kulturni projekti namijenjeni djeci, hrvatska kulturna i prirodna baština na svjetskoj razini (spomenici pod zaštitom UNESCO-a i nematerijalna svjetska baština u Hrvatskoj – narodni običaji i uratci).

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni društveni život zajednice.

(Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije, 2019.)

3. Čitanje

Čitalačka pismenost, kako je danas razumijemo, obuhvaća elementarnu pismenost, ali i čitanje s razumijevanjem kao međusobno tijesne isprepletene aktivnosti koje jedna drugoj otvaraju mjesto. Pri tome je važno razumjeti način na koji su te aktivnosti povezane. Svladavanje elementarne pismenosti otvara prostor mogućnosti čitanja, no takva pismenost ne osigurava čitanje s razumijevanjem.

Čitanje je koliko god toga nismo svjesni, višeslojna aktivnost koja omogućuje i potiče razvoj cjelovite osobe. S tim u vezi treba reći da je danas, nakon brojnih istraživanja koja se već godinama provode u svijetu, a sve više i kod nas, jasno da je čitanje, čim dosegne razinu čitanja s razumijevanjem, uvelike doprinosi našem snalaženju u svijetu.

Zbog toga je prvi zadatak nas koji smo naučili čitati s razumijevanjem pomoći djeca svladati takav način čitanja. To znači pomoći im uočiti signale koji upućuju na tipove odnosa i pomoći im naučiti brojna značenja riječi u različitim kontekstima.

U mozgu nemamo unaprijed predviđenu strukturu koja nam omogućuje čitanje i nitko od nas ne može naučiti čitati gledajući druge kako čitaju. U tom je smislu čitanje, zajedno s pisanjem, s kojim je tijesno povezano, najsloženija od svih jezičnih djelatnosti. Tu činjenicu stalno treba imati na umu i treba usmjeriti sve snage u poticanje dubinskog čitanja s razumijevanjem i pomaganje onima koji s njim mogu imati problema.

Čitanje u društvu je izuzetno važno iako se to na prvi pogled ne čini tako. Čitanje u društvu je pitanje, interesa i humanosti, to jest odnosa prema našim ljudskim iskustvima.

U tom kontekstu čitanje u samoći, ali i čitanje u društvu, otvaranje prostora za mogućnost razumijevanja novih svjetova kroz razumijevanje situaciji, njihovo promišljanje i razgovor o njima. Susret je to sa samim sobom i susret s drugima, kako drugim čitateljima i drugim tumačenjima, tako i s drugima koji tek trebaju postati čitatelji. Razlika između onih koji više čitaju dijelom posljedica njihova iskustva. U tom se kontekstu postavlja pitanje tko koliko čita kod kuće i kao roditelji svojim primjerom mogu potaknuti mlade na čitanje. Istraživanja pokazuju da dobri čitači sve više čitaju, sve više razumiju, iz pročitanoj uspijevaju izvući sve više znanja, dok loši vrlo brzo, praktički neposredno nakon četvrtog razreda osnovne škole, čitaju sve manje, sve manje razumiju, sve ih manje toga zanima i nakon svega gotovo potpuno

prestaju čitati. Ne pomognemo li kao društvo tim čitačima da prekorače stepenicu vlastite nesigurnosti, čitav će život ostati uskraćeni za tekstove koje nisu mogli pročitati.

Zato treba otvoreno reći da unutra našeg obrazovnog sustava uočava bitna razlika u pristupu čitanju u prva četiri razreda osnovne škole i kasnije. U početku je čitanje uglavnom podređeno svladavanju tehnike i upoznavanje s tekstom, a tekstovi koji se biraju za samostalno čitanje i za čitanje na satu relativno su jednostavni i primjereni dobi učenika. U višim se razredima osnovne škole, a posebno u srednjoj školi, na nastavi hrvatskoga jezika još uvijek inzistira na književnopovijesnoj i književnoteorijskoj analizi, a na drugim se nastavnim predmetima nastavnici uopće ne bave ni čitanje ni vokabularom.

Djeca koja uživaju u čitanju trajno doživljavaju knjige i tekstove u njima koja svjetove čija vrata svatko od nas otvara na svoj, jedinstven način. (Peti – Stantić, 2019.)

Iz gore svega navedenoga izuzetno je važno njegovati čitanje u prva četiri razreda osnovne škole, a izuzetno je dobar Projekt Čitaj me koji se već čitav niz godina provodi u razrednoj nastavi naše škole. Izuzetno je dobro prihvaćen među učenicima i učiteljicama koje vide velike benefite u ovom projektu.

Projekt i istraživanja koja su provedena na temelju projekta detaljno su opisani u nastavku.

3.1. Školski projekt - Čitam svoju knjigu

NAZIV PROGRAMA: ČITAM SVOJU KNJIGU

NOSITELJ PROGRAMA: ŠKOLSKI KNIŽNIČAR

ANALIZA PROBLEMA

Školske knjižnice već godinama oskudijevaju knjigama iz obvezne lektire pa se nedostatnim sredstvima uglavnom popunjava taj dio knjižnoga fonda. Ako dodamo referentnu zbirku, stručnu literaturu za učitelje te časopise, sredstava za knjige koje ne ulaze u lektiru jednostavno nema. Školski knjižničari pokušavaju pokriti ovu prazninu dovijajući se na različite načine (akcija *Kuna za knjigu*, rabat od kupljenih časopisa ili ispita znanja i slično), ali knjige su skupe, a tržište nudi sve više pa je sve teže slijediti ponudu i interese učenika. Tako školska knjižnica postaje mjesto gdje, doduše, možemo doći do mnogih obavijesti jer imamo internet, enciklopedije i časopise, ali tu često ne možemo zadovoljiti našu potrebu za čitanjem novoizšlih književnih djela namijenjenih djeci. Istovremeno, gradske knjižnice često su mnogo bolje opremljene, nude niz novih naslova i učenici koji žele više, svoje potrebe za čitanjem zadovoljavaju u tim knjižnicama.

Željeli bi razbiti stereotipe o školskoj knjižnici koja posljednja nabavlja neki novi traženi naslov ili ga uopće ne nabavlja, u kojoj se bavimo samo onim što nas obvezuje i što moramo, što nam organiziraju učitelji ili školski knjižničari. Bez obzira na mnoštvo sadržaja i aktivnosti koji se u školskoj knjižnici odvijaju, knjižnica nema dovoljno novih knjiga. Učenici često traže knjige o kojima se piše i govori ili neke nove knjige pojedinog omiljenog pisca, knjige pojedinog žanra, dosta znanstvenopopularne literature... Ma koliko govorimo da djeca više ne čitaju, da knjiga gubi čitatelje, da se čita samo ono što se mora i to možda, činjenica jest da djeca često u knjižnici traže knjigu i da je tamo – NEMA. Da bi zadržali što više malih čitatelja koji ne odustaju od potrage za knjigom, pokrenuli smo u školi program ČITAM SVOJU KNJIGU.

Učenici tijekom školske godine dnevno čitaju odabranu knjigu po 15 minuta.

Da bismo udovoljili interesima učenika, potrebne su nam novoizšle knjige.

CILJEVI PROGRAMA:

- a) poticanje učenika na čitanje
- b) razvijanje kritičkoga odnosa prema pročitanoj
- c) razvijanje čitateljskog ukusa: razlučivanje valjanog od manje vrijednog štiva
- d) donošenje vlastitih prosudaba o pročitanoj
- e) učenje i širenje obzora
- f) sudjelovanje u raspravama; obrana vlastitoga stava i snošljivost prema tuđem, različitom mišljenju
- g) razvijanje osjećaja snošljivosti kroz pročitano
- h) usvajanje moralnih vrijednosti kroz pročitano
- i) USVAJANJE NAVIKE ČITANJA

PROVODITELJI PROGRAMA:

školski knjižničar

učitelji razredne nastave

KORISNICI

učenici Škole

SADRŽAJ PROGRAMA:

ČITAM SVOJU KNJIGU program je u koji su uključeni svi učenici jednoga razrednog odjela. Nitko ne mora čitati ono što ne želi, knjige biraju prema uzrastu i osobnom interesu. Školski knjižničar potiče ih na čitanje što različitijih knjiga kako bi mogli sudjelovati u raspravama i uspoređivati svoje prosudbe s prosudbama drugih učenika. Prilikom čitanja i rasprava o pročitanoj stvaramo pozitivno ozračje.

Učenici čitaju nove knjige koje se nude u knjižnici. O svakoj pročitanoj knjizi vode zabilješke koje služe samo njima, a knjižničaru predaju vrlo sažete recenzije. Jednom do dvaput mjesečno raspravljaju o pročitanim djelima. Tu razmjenjuju mišljenja i potiču druge na čitanje (potaknuti ih mogu pozitivnim, ali i negativnim stavom prema pročitanoj djelu).

Na svršetku školske godine objavit ćemo stručni članak o provođenju i rezultatima projekta u jednom stručnom glasilu (*Školske novine...*).

MJESTO PROVEDBE PROGRAMA:

Učionica, knjižnica, drugi školski prostor koji odabere učenik...

VRIJEME PROVEDBE PROGRAMA:

Svaki dan po 15 minuta tijekom školske godine

ANTICIPACIJA PROBLEMA

Trenutno nemamo dovoljno sredstava za kupnju novih knjiga.

Trebamo dovoljno sredstava za kupnju novoizšlih knjiga na hrvatskom govornom području

EVALUACIJA PROGRAMA

Tijekom školske godine objavljuvat ćemo rezultate našega rada i sami prosuđivati koliko smo uspješni. Uspješnost će se očitovati u broju pročitanih knjiga, broju uključenih učenika i njihovom angažmanu, kvaliteti recenzija, komunikaciji koju smo uspostavili s drugim zainteresiranim učenicima, novim idejama i širenju projekta...

Ovaj projekt je odličan primjer istraživačkog učenja, benefiti ovoga projekta su:

- Učenici razvijaju naviku redovitog (svakodnevnog) čitanja.
- Vole sami birati što će čitati, raste im samopuzdanje.
- Razvijaju naviku odlaska u knjižnicu bilo da je to školska knjižnica ili neka od narodnih knjižnica.
- I ono što je najvažnije - slabiji čitači počinju uz ovaj projekt bolje čitati.

Projektom se utvrdilo da su se promijenile čitateljske navike od 2004. do 2018.

Što se čitalo 2004. godine:

Najomiljenija djela:

- 1. Čudnovate zgode šegrta Hlapića
- 2. Harry Potter i kamen mudraca

- 3. Vlak u snijegu
- 4. Pripovijest o doktoru Dolittleu
- 5. Bambi
- 6. Gospodar prstenova
- 7. Emil i detektivi
- 8. Družba Pere Kvržice

Članak o tom projektu obavljen je 2004. godine u Školskim novinama.

http://os-imerz-zg.skole.hr/skola/knjiznica/_itam_svoju_knjigu

Što se čitalo 2018. godine:

- Raspršeno čitateljsko tijelo nije više usmjereno na jedan omiljeni naslov i djelo, čitateljski ukus mijenja se brže i podliježe trenutnim trendovima.
- Harry Potter posudi se tu i tamo, lakše je pogledati film. K tomu, djelo je opsežno, radnja razgranata, likova ima mnogo, a koncentracije i želje da se provede vrijeme u čitanju sve manje.

2018. godina:

- Među omiljenim djelima našli su se **Gregov dnevnik, Warrior Cats, Matilda, Sumrak saga, Princezini dnevnici, Vampirski dnevnici...**
- Na sreću, ipak je serijal **Dnevnik Pauline P.** sa svim nastavcima bio **najomiljenije djelo**, a slijede ga domaći klasici dječje književnosti: **Čudnovate zgrade šegrta Hlapića, Družba Pere Kvržice i Vlak u snijegu.**

O novim navikama čitatelja objavljen je članak u školskim novinama 2018. godine.

Prilog: Članak u Školskim novinama

Što se promijenilo od 2004. do 2018. godine?

- Odnos prema čitanju; traži se kraće, brže, lakše...
- Opsežne romane čitaju samo najuporniji.
- Odnos prema likovima; traži se snažan i neovisan individualac koji sam ruši prepreke i pobjeđuje neprijatelje.
- Odnos prema skupini, družbi, klapi, drugarstvu, pripadnosti društvu, ekipi; od razrednoga odjela nadalje te veze slabe i labave

Poželjne osobine književnih likova:

U provedenoj anketi učenici su odgovorili na pitanje:

Kad bih napisala/napisao roman, kakav bi bio glavni lik.

Njihove odgovore saželi smo u pet poželjnih osobina. On/ona je:

- 1. pošten i duboko moralan
- 2. spreman na žrtvovanje da bi spasio širu zajednicu
- 3. materijalno neovisan
- 4. fizički atraktivan (smeđa kosa i zelene oči)
- 5. oprašta neprijatelju

3.2. Prvi a Mudro slovi – Projekt Mudroslovi

ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI

OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.

- izabire riječi kojima razumije značenje i njima oblikuje sintagme i rečenice
- traži objašnjenje za značenje riječi koje ne razumije
- objašnjava vlastitim riječima značenje nepoznatih riječi nakon vođenoga razgovora
- traži nepoznate riječi u dječjem rječniku poznavajući abecedni poredak riječi i čita s razumijevanjem objašnjenje značenja riječi

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI NA RAZINI DOBAR

- prepoznaje značenje riječi i upotrebljava ih u sintagmama i rečenicama u uobičajenim komunikacijskim situacijama

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Različitim aktivnostima i strategijama čitanja (uspostavljanjem aktivnoga angažmana pri čitanju i poticanjem na postavljanje pitanja) valja razvijati aktivan rječnik učenika u skladu s jezičnim razvojem.

(Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije, 2019.)

ISHODI AKTIVNOSTI

Učenici:

- učenici zapisuju svoje misli i svoje razmišljanje o značenju riječi
- provode razgovor na zadanu temu s drugim učenicima i učiteljima/knjižničarima o svojim razmišljanjima
- zapisuju svoje misli na papir
- ilustriraju svoje misli i oblikuju svoje misli kroz boju i oblike

Tijek istraživačkog učenja

ORIJENTACIJA Razgovor s učenicima o značenju riječi: život, vrijeme, ljubav, mržnja, uspjeh, neuspjeh, prijateljstvo, izdaja, sreća. Što znače te riječi? Služe li se tim riječima i kada ih upotrebljavaju.

KONCEPTUALIZACIJA Razgovor o značenju riječi i njihovima različitim razmišljanjima o značenjima riječi. Učenici moraju obrazložiti svoje misli i ideje.

ISTRAŽIVANJE Učitelj/knjižničar u rječnicima i na digitalnim izvorima pronalazi značenje tih riječi te ih obrazlaže učenicima.

Zadatci:

- Učenici se raspoređuju po knjižnici, traže si najprikladnije mjesto za rad. To može biti neki od radnih stolova ili na podu/strunjači.
- Zapisuju na papir ono što misle o značenju neke riječi, pišu školskim formalnim pismom.
- Nakon što su zapisali na papir značenje riječi pristupaju ilustraciji u tehnici pastela ili akvarela. Ilustraciju izrađuju na posebnom papiru koji je pripremljen zajedno s bojama.
- Na tom papiru slikaju ono što misle što ima padne na pamet kada kažu neku od riječi: život, vrijeme, ljubav, mržnja, uspjeh, neuspjeh, prijateljstvo, izdaja, sreća.

ZAKLJUČAK Gotove radove slažemo na pano knjižnice. Čitamo što učenici misle o značenju riječi. Analiziramo likovne uradke i njihovu kompoziciju.

Na kraju uz pomoć roditelja objavljujemo publikaciju.

Vrednovanje – svaki dio zadatka ima svoju listu za vrednovanje

Lista procjene za značenje riječi

Pažljivo pišem svoje značenje riječi.

Uredno pišem formalnim pismom.

U radu ne ometam svoje kolege.

Lista procjene za ilustraciju

Rad mi je uredan.

Poštujem kompoziciju.

Uklapam tekst s ilustracijom.

U radu ne ometam razredne kolege.

Što je život?

Kad riba plovi,
ljudi hodaju,
i sve to vidiš,
i to je život.

Tamo gdje su ljudi i životinje,
gdje svi žive, tu je život.

Život je igra, učenje,
more, plaža, ptica...

Kada ti nitko ne
govori što da radiš,
kad si slobodan, to
je život.

4

1. Prilog: slike iz publikacije *Mudroslovi – Prvi a mudro slovi*

4. Informacijska pismenost

Danas postoji potpuna suglasnost o potrebi uvođenja e-učenja u obrazovne sustave, koju je moguće opravdati argumentima o podizanju kvalitete procesa učenja uz pomoć informacijsko-komunikacijskih tehnologija. U okviru takvih sustava, učenje se odvija u virtualnim mrežnim prostorima, gdje temeljnu komponentu učenja čini informacija dostupna na globalnoj informacijskoj infrastrukturi. Nove su paradigme učenja pritom utemeljene na premisi konstantnih interakcija sa suvremenim složenim informacijskim okruženjem. Pojedinaac koji uči uključen je u otkrivanje znanja i uči iz interakcije s raspoloživim izvorima. Nastavnik više nije jedini dobavljač informacija, a propisana nastavna tekstualna pomagala više nisu apsolutni i jedini vjerodostojni izvor informacija, već dobivaju konkurenciju u informacijama dostupnim putem mreže. Informacijski izvori dobivaju potpuno novu ulogu u obrazovnom procesu, a izgradnja kompetencija obuhvaćenih informacijskom pismenošću evidentno bi mogla utjecati na kvalitetu obrazovnih iskustva i pozitivne ishode učenja.

Opisane značajke suvremenih informacijskih i medijskih prostora nude neoborive dokaze za informacijsko opismenjivanje pojedinaca no poticaji iz drugog područja, područja obrazovanja, jednako su uvjerljivi. Suvremene teorije obrazovanja i pristupi učenju drugi su zamašnjak koji je potaknuo interes za koncept informacijske pismenosti. Snažna povezanost između obrazovanja i informacijskog opismenjivanja dolazi do izražaja u često citiranim sintagmama o informacijskoj pismenosti kao „katalizatora promjena u obrazovanju” (Bruce, 2008) i informacijskoj pismenosti kao „preduvjeta cjeloživotnome učenju” koje se koriste u obrazlaganju i promicanju koncepta. Novi teorijski pristupi, ukorijenjeni u konstruktivizmu, ponudili su bogatu argumentacijsku osnovu za uvođenje informacijske pismenosti u nastavne procese. Jedna od središnjih ideja modernog obrazovanja odmak je od shvaćanja učenja samo kao prijenosa informacija i znanja. Učenje postaje proces koji objedinjuje stvaranje, mišljenje, kritičku osviještenost i interpretaciju. Tradicionalni načini učenja i podučavanja zamjenjuju se istraživačkim i problemskim metodama što osobu koja uči stavlja u poziciju samostalnog istraživača i korisnika informacija koji je aktivno uključen u proces traženja informacija. To ujedno znači da sposobnosti svjesnog, promišljenog i svrhovitog ulaska u interakciju s informacijom postaje okvir u kojemu se učenje odvija. (Lasić-Lazić, Špiranec, Banek Zorica, 2012.)

4.1. Što je potaklo širenje ideje informacijske pismenosti?

Zbog čega je informacijska pismenost danas nužna?

Promjene u društveno-ekonomskom kontekstu, tj. stvaranje pretpostavki za transformaciju prema društvu znanja. Nove teorije obrazovanja i modeli učenja: informacijska pismenost podupire nove teorijske pravce u obrazovanju koji pripadaju konstruktivističkoj paradigmi, e-učenju i učenju tijekom cijeloga života. Heterogenost, brzina promjena i složenosti koje vladaju u informacijskom okruženju te pristup mnoštvu raznovrsnih izvora čine sposobnosti vrednovanja, odabira, interpretacije te kritičkog uvida u razna motrišta sve važnijima. (Špiranec, Banek Zorica, 2008.)

Imajući u vidu razvitak koncepta u svijetu, Hrvatska bi mogla stvarati vlastitu strategiju na temelju solidnog fundusa međunarodnih iskustava koji počivaju na raznim modelima suradnje. Sukladno tome knjižničari bi se u Hrvatskoj morali zalagati za suradnju s fakultetima i školama, računalnim centrima i strateškim partnerima poput CARNeta. Za knjižničarsku bi profesiju takav pravac razvoja bio od posebne važnosti jer joj inače prijeti marginalizacija na tržištu učenja na daljinu, koje se u Hrvatskoj počelo ubrzano razvijati. Tomu jasno prethodi edukacija (školovanje i stručno usavršavanje) ne samo knjižničara nego i nastavnog osoblja te promicanje ideje u dotičnim stručnim zajednicama/društvima. U suprotnom će studenti završavati fakultete bez stečenih vještina potrebnih za (samo)obrazovanje tijekom cijelog profesionalnog vijeka, korisnici se tužiti na manjak informacijskih izvora i nesposobnost snalaženja u njima, a knjižnice i dalje nabavljati skupe informacijske izvore koji su nedostatni ili nedovoljno učinkovito korišteni.

Danas je svaki pojedinac - učenik, student, zaposlenik - izložen informacijskom obilju. No informacije do nas dopiru nefiltrirane, potičući pitanja o njihovoj autentičnosti, valjanosti i pouzdanosti. Drugi je problem njihove obuhvatnosti i raznolikosti u naravi nositelja informacija. Čitav univerzum ljudskog znanja nije zapisan u elektroničkom obliku niti će to biti u bližoj budućnosti. Tehnologija je srušila mnoge barijere u pristupu, no pitanja učinkovitosti pretraživanja, odabira, vrednovanja i djelotvornog i (etički) valjanog korištenja informacija nalaze se izvan domašaja tehnologije i iziskuju znatno više od računalnih vještina: traže sposobnosti obuhvaćene konceptom informacijske pismenosti. (Špiranec, 2003.)

4.2. Dičim se imenom svojim – projekt u 3. razredu osnovne škole

ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI

OŠ HJ C.3.1.

- učenik pronalazi podatke koristeći se različitim izvorima primjerenima dobi učenika.
- prepoznaje različite izvore informacija: digitalni udžbenici, tekstovi u zabavno-obrazovnim časopisima i knjigama za djecu te na obrazovnim mrežnim stranicama
- pronalazi i kombinira podatke iz različitih izvora primjerenih dobi
- izdvaja važne podatke iz teksta i razvrstava ih prema uputi, te prenosi tekst u druge oblike ili medije

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prima poruku iz različitih medija, uključuje nove informacije i izdvaja važne podatke te ih oblikuje u novi medijski sadržaj

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA

uku A.1.1. 1.Upravljanje informacijama Učenik uz pomoć učitelja traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema.

uku A.1.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi jednostavnim strategijama učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz pomoć učitelja.

(Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije, 2019.)

ISHODI AKTIVNOSTI

Učenici:

- prikupljaju podatke o etimologiji svoga imena i imena članova svoje obitelji,
- provode razgovor na zadanu temu sa svojim ukućanima tko im je dao ime i zašto baš to ime
- zapisuju kratke tekstove o tome što ima prvo padne na pamet kada izgovore svoje ime i kako bi se htjeli zvati, odnosno koje im se ime sviđa

Tijek istraživačkog učenja

ORIJENTACIJA Razgovor s učenicima o vlastitim imenima. Tko i što sve ima vlastito ime? Tko je vama dao ime? Kako nastaju vlastita imena?

KONCEPTUALIZACIJA Kako je moje ime nastalo? Koje mu je porijeklo? Što znači? Gdje je nastalo? Mogući odgovori učenika – postavljanje hipoteze: Moje ime znači dom, Domagoj, nastalo je u Hrvatskoj.

ISTRAŽIVANJE Kako možete saznati odgovor na to pitanje? (oluja ideja) Učenici su od predloženih ideja izabrali istraživanje na internetu i u Rječniku osobnih imena.

Učenici su podijeljeni u skupine. U knjižnici se napravi više radnih mjesta s računalima i sa Rječnicima osobnih imena. Svatko prikuplja informacije o imenima na računalu na stranici o osobnim imenima i u Rječniku osobnih imena. Cilj je prikupiti što više različitih informacija.

Diferencijacija

Prikupljene podatke učenici obrađuju na svom radnom mjestu, čitavo vrijeme događa se fluktuacija učenika od jednog do drugog radnog mjesta.

Zadatci:

- a) Prepisuju etimologiju imena i njegovo značenje.
- b) Zapisuju što im prvo padne na pamet kada izgovore svoje ime i kako bi se htjeli zvati, koje im se ime sviđa.
- c) Crtaju ono što im prvo padne na pamet kada čuju ili izgovore svoje ime .

ZAKLJUČAK Gotove radove slažemo na pano učionice. Na osnovu prikupljenih podataka učenici zaključuju kako su dobili imena i potvrđuju ili opovrgavaju svoju prvotnu pretpostavku. Na kraju uz pomoć roditelja objavljujemo publikaciju.

Vrednovanje

Svaki dio zadatka ima svoju listu procjene.

Lista procjene za pretraživanje.

Pažljivo pretražujem računalne izvore.

Strpljivo čekam svoj red.

Pažljivo pretražujem rječnike i slušam upute knjižničara i učitelja.

Tijekom rada stalno zapisujem podatke.

Lista procjene za ilustraciju

Rad mi je uredan.

Poštujem kompoziciju.

Uklapam tekst s ilustracijom.

U radu ne ometam razredne kolege.

Ovaj projekt je izvrstan primjer Vođenog istraživačkog učenja, učenici na ovaj način upoznaju porijeklo i značenje svoga imena i imena svojih članova obitelji, razvijaju maštu i kreativnost.

Pri tome pretražuju različite izvore znanja, upoznaju značenje riječi, bogate svoj rječnik i razvijaju maštu

Izuzetno dobro je to što smo uz pomoć roditelja izdali i objavili publikaciju koju smo svečano predstavili na Danu škole pred roditeljima i uzvanicima.

Prenosim Riječi urednica iz publikacije *Dičim se imenom svojim*

“Istraživanje podrijetla osobnih imena i prezimena dogodilo se kad je ova vesela družba, što je danas službeno nazivamo trećim a, dohvatila u školskoj knjižnici Knjigu hrvatskih prezimena. Kako je knjiga pobudila mnogo veće zanimanje ovih tek opismenjenih cvrčaka, njihova je učiteljica sa školskom knjižničarkom pokrenula malo istraživanje koje se proširilo i na osobna imena. Tomu je poslužio Rječnik osobnih imena, a zatim su pomalo otkrivali druge rječnike i leksikone, te pronalazili podatke na internetu. Ovu knjižicu posvećujemo djeci koju je samo malo trebalo potaknuti i usmjeriti u tom istraživanju. Djeca koja poznaju svoje podrijetlo, znat će izgraditi bolji svijet naše budućnosti. Poznavajući sebe, više cijenimo i poštujemo druge.”

(Dičim se imenom svojim 3. a u potrazi za skrivenim značenjem imena, 2016.)

L

Lav Kristian

Ime **Lav Kristian** podsjeća na lava, ali i na vjevericu, na crvenu boju i zvuk stakla koje se razbilo. **Kristian** još podsjeća na Krista i žutu boju sunca.

Ime **Lav** znači lav, kralj životinja, a javlja se i kao **Leo(n)** – latinski **leo** – lav. Simbol je snage i hrabrosti i nalazi se na mnogim grbovima plemićkih obitelji.

Ime **Lav** možda je najbolje proslavio veliki ruski književnik **Lav** Nikolajevič Tolstoj.

Ime **Kristian** dolazi od latinskoga **Christianus** (v. u imenima obitelji *Luke Bena*).

Lavu se sviđa ime **Đuro**.

Ime **Đuro** izvedeno je od grčkoga **Georgije**, što znači onaj koji obrađuje zemlju, zemljoradnik. To je ime i mnogih engleskih kraljeva (**Geroge**).

Imena u Lavovoj obitelji

Ime **Jelena** potječe od grčkoga imena **Helene** (v. u imenima *Evine* obitelji).

Siniša je slavensko ime, a izvedeno je od riječi sin – muško čedo.

L

K

5. Muzeji u istraživačkom učenju

Muzeji su često zanemaren resurs u obrazovanju. Osmišljeni su kao mjesta cjeloživotnog učenja,

ako učenici nauče pristupati tim bogatim resursima tijekom godina provedenih u školi, velika je vjerojatnost da će se muzejima okretati i poslije u životu kao mjestima za obogaćivanje i učenje, vođeno istraživačko učenje rabi muzejske zbirke kao jedan od glavnih resursa za stvaranje bogata okruženja za učenje.

Osobe izvan svijeta muzeja možda i ne znaju da su one istraživačke institucije. Svaki muzej ima svoj naglasak, a zadaća mu je davanje točnih i ažurnih informacija o temi svoje zbirke. Budući da su muzeji ustanove u kojima se građa nabavlja, čuva i istražuje, njihovi se djelatnici trude davati točne informacije o svojim zbirkama.

Predmeti u muzejima mogu biti umjetnička djela, prirodni ili znanstveni objekti, kulturni objekti ili povijesno važni objekti. Muzej možemo smatrati resursom za učenje na tri različita načina: kao zbirku, kao izložke i kao programe.

Učenje temeljeno na predmetima glavna je metoda poučavanja kojom se služe muzejski pedagozi. Vođenim istraživačkim učenjem predmeti mogu biti dragocjeni resursi za učenje i u školskom okruženju. Predmeti su konkretni objekti. Kada učenici drže u rukama predmete, mogu rabiti fizičke informacije kako bi se informirali i lakše razvijali apstraktne ideje. Predmeti mogu stvoriti dragocjenu poveznicu sa svijetom izvan škole, pa su prirodan način za poticanje korištenja trećeg prostora.

Muzeji i knjižnice imaju brojne sličnosti, obje institucije čuvaju i čine dostupnima zbirke koje su korisne za proširivanje znanja i kad se posjeti muzejima planiraju u skladu s istraživanjem koje je u tijeku, učenicima postaju mnogo smisleniji. (Kuhlthau, Maniotes, Caspari, 2019.)

Mi u našoj školi vrlo često posjećujemo muzeje i rado stvaramo poveznicu između škole i muzeje. Naime, zbog našeg položaja u središtu grada muzeji su nam vrlo dostupni. Pratimo njihove stalne postavke, zbirke i aktualne izložbe. Muzejski pedagozi nas redovito obavještavaju o aktualnostima koje prate školske kurikule i ovim putem moram pohvaliti muzejsku pedagošku službu koja je izvrsno pripremljena za obilaske stalnih postava i aktualnih izložbi kao što je i pripremljena za radionice koje provode s učenicima nakon razgleda izložbe.

Muzejske radionice zapravo utvrđuju gradivo koje smo upoznali u muzeju i na taj način kroz praktični rad učenici još bolje stvaraju i razvijaju apstraktne ideje koje se pretvaraju u praksu.

5.1. Upoznajmo prošlost Zagreba – 3. razred

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT

NASTAVNA TEMA	Moj zavičaj u prošlosti
NASTAVNA JEDINICA	Moj zavičaj u prošlosti
KLJUČNI POJMOVI	kulturno-povijesni spomenici zavičaja
OBRAZOVNA POSTIGNUĆA	- upoznati važne kulturno-povijesne spomenike zavičaja; istraživati i povezivati temeljem povijesnih izvora (predmeti, fotografije, mape, karte...)
ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI	B.3.3 UČENIK SE SNALAZI U PROMJENAMA I ODNOSIMA TIJEKOM VREMENSKIH CIKLUSA TE ANALIZIRA POVEZANOST VREMENSKIH CIKLUSA S DOGAĐAJIMA I VAŽNIM OSOBAMA U ZAVIČAJU. C.3.1 UČENIK RASPRAVLJA O ULOZI, UTJECAJU I VAŽNOSTI ZAVIČAJNOGA OKRUŽENJA U RAZVOJU IDENTITETA TE UTJECAJU POJEDINCA NA OČUVANJE BAŠTINE. A.B.C.D.3.1 UČENIK UZ USMJERAVANJE OBJAŠNJAVA REZULTATE VLASTITIH ISTRAŽIVANJA PRIRODE, PRIRODNIH I/ILI DRUŠTVENIH POJAVA I/ILI RAZLIČITIH IZVORA INFORMACIJA
CILJ NASTAVNE JEDINICE	
razlikovati prošlost, sadašnjost i budućnost povezujući ih s nekim važnijim događajima iz vlastite prošlosti i prošlosti obitelji, zavičaja, hrvatskoga društva i domovine	

NASTAVNE METODE I OBLICI RADA		NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA
metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije, metoda pisanja frontalni i individualni rad		udžbenik, radna bilježnica, bilježnica, računalo, LCD projektor, PowerPoint, ploča, aplikacije (pojam + opis pojma), zemljovid, lenta
MEĐUPREDMETNA POVEZANOST	Likovna kultura: spomenici, kulturna baština	
MJESTO IZVOĐENJA	učionica	

TIJEK NASTAVNOG SATA	
Nastavne aktivnosti učitelja/učiteljice	Aktivnosti učenika/učenice
1. Motivacija S pomoću PowerPointa pokazuje učenicima fotografiju* koja prikazuje zavičaj u prošlosti/predmet/dokument koji je vezan za prošlost zavičaja. Potiče učenike na razgovor o fotografiji. Kada je snimljena fotografija – u prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti? Što mislite, što fotografija prikazuje? Znate li gdje je snimljen ovaj prizor? Fotografija prikazuje dio našeg zavičaja u prošlosti. Najava cilja sata Danas ćemo započeti upoznavanje našeg zavičaja u prošlosti, koje ćemo nastaviti u nadolazećim satima.	Učenici promatraju PowerPoint, zaključuju i iznose svoje mišljenje. Odgovaraju na pitanja.

2. Spoznavanje novih nastavnih sadržaja Izlaganje i razgovor prati PowerPointom. 1. spoznajni korak – povijesni izvori Pita: Tko želi pokazati naš zavičaj na zemljovidu? Je li on oduvijek ovakav kao što je danas? Kako možemo znati što se događalo u prošlosti? Što svjedoči o životu zavičaja u prošlosti? Kroz razgovor potiče učenike da otkriju da o prošlosti mogu saznati iz usmenih predaja, mitova, legenda, dokumenata, pisama, knjiga, novina te preko raznih predmeta i građevina. Poznajete li vi neke predmete i građevine u zavičaju koji nam svjedoče o životu u zavičaju u prošlosti? 2. spoznajni korak – muzeji, arhivi, knjižnica, kulturno-povijesni spomenici Gdje se sada nalaze spomenuti predmeti? Upoznaje učenike s pojmovima muzej, arhiv, knjižnica, kulturno-povijesni spomenici prikazujući primjere u PowerPointu. 3. spoznajni korak – prošlost zavičaja Upoznaje učenike s pojmom povijesti. S pomoću fotografija najstarijih povijesnih izvora zavičaja na PowerPointu počinje pričati o prošlosti zavičaja. Pokazuje na zemljovidu. Sinteza Što svjedoči o životu u prošlosti? Što su kulturno-povijesni spomenici? Što se čuva u	Učenici promatraju PowerPoint. Pokazuju zavičaj na zemljovidu. Zaključuju i iznose svoje mišljenje. Promatraju PowerPoint i slušaju izlaganje. Prisjećaju se i odgovaraju na pitanja. Promatraju PowerPoint i slušaju izlaganje. Slušaju izlaganje i prate PowerPoint. Promatraju zemljovid.
---	--

muzejima, što u arhivima, a što u knjižnicama? Koji je najstariji povijesni izvor koji svjedoči o prošlosti našeg zavičaja... Koji važni događaji su obilježili našu povijest? Pokazuje učenicima aplikacije na ploči (pojam + opis pojma) koje trebaju pravilno spojiti.	Sintetiziraju spoznaje. Spajaju pojam s objašnjenjem i prepisuju u bilježnice.
3.Utvrđivanje novih nastavnih sadržaja 3.1. Uvježbavanje i ponavljanje Izriče neke godine iz prošlosti zavičaja i potiče učenike da dođu pred lentu vremena i pokažu spomenutu godinu. Na PowerPointu pokazuje nekoliko prethodno viđenih fotografija predmeta/osoba/građevina važnih za povijest našeg zavičaja. Upućuje učenike da pokušaju odgonetnuti koja fotografija od prikazanih odgovara pokazanoj godini na lenti. Označava godinu na lenti. Ponavlja postupak dok označavajući događaje ne podijeli lentu na nekoliko dijelova (u idućim satima skupine će istraživati prošlost zavičaja podijeljenu upravo na te dijelove).	Promatraju PowerPoint, prisjećaju se i odgovaraju na pitanja. Dolaze pred lentu i pokazuju na njoj o kojoj godini je riječ. Promatraju PowerPoint i odabiru fotografiju koja odgovara toj godini.
Provjeravanje Izriče godinu po godinu. Upućuje učenike da zapišu godinu i sjete se važnog događaja koji ju je obilježio te ga zapišu u bilježnicu. Slijedi provjera.	Učenici pišu u bilježnice natuknicu - povijest zavičaja. Prisjećaju se koji važan događaj je obilježio navedenu godinu. Pišu u bilježnice događaj pokraj godine. Na kraju čitaju rješenja.

4. Domaća zadaća	Podijeliti učenike u skupine. Svaka skupina odgovara jednom povijesnom periodu prikazanom na lenti. Učenici zapisuju kojoj skupini (povijesnom periodu) pripadaju kako bi znali potražiti pripadajuće materijale. Za idući sat trebaju pripremiti i donijeti materijale koji svjedoče o zavičaju u prošlosti: turističke prospekte, časopise, dječje enciklopedije... koji sadrže tekstove i fotografije kulturno-povijesnih spomenika, predmeta, spisa, rukopisa važnih za povijest zavičaja.
------------------	---

PLAN PLOČE / POWERPOINT

Moj zavičaj u prošlosti

- Kulturno povijesni spomenici: dijelovi naselja, dvorci, crkve, kazališta koja su sačuvana u prošlosti
- Muzeji: ustanove u kojima se čuvaju i razgledavaju vrijedni predmeti i umjetnička djela
- Arhivi: ustanove u kojoj se čuvaju povijesni spisi
- Knjižnice: ustanove u kojoj se čuvaju i posuđuju knjige

Nastavni sadržaj Prošlost moga zavičaja obrađuje se u drugom polugodištu nastavnog predmeta Priroda i društvo i to nakon što se obradi cjelina Prošlost, sadašnjost i budućnost i kada učenici dobiju apstraktnu sliku vremenskoga slijeda događaja.

Za ovo nastavno gradivo najbolje je predvidjeti od 5 do 7 nastavnih sati od kojih će se dio provesti u obliku terenske nastave s kojim ćemo najbolje zaključiti ovu djeci zanimljivu cjelinu.

Djeci vrlo zanimljiv način vođenog istraživačkog učenja je projekt Turistički vodič zavičaja koji se provodi tijekom 14 radnih dana.

Projekt započinjemo s upoznavanjem literature o prošlosti našeg zavičaja, sat provodimo u školskoj knjižnici i istražujemo dostupnu literature koja može biti u tiskanom ili digitalnom obliku, tu su posebno zanimljive fotografije iz prošlosti koje naša škola posjeduje jer je I sam spomenik kulture i danas ima 120 godina.

Vođeno istraživačko učenje koordinira školski knjižničar i učitelj. Iz literature se otkrivaju važni podaci o prošlosti našeg zavičaja. Nakon što se uoče važni podaci o prošlosti Zagreba odlazi se u stručni obilazak Muzeja Grada Zagreba. Muzej ima vrijednu zbirku i dobro obučene muzejske pedagoge koji već godinama organiziraju stručni obilazak Muzeja koji u svojem prostoru ima implementirano i arheološko nalazište. Na licu mjesta djeca si još bolje mogu predložiti ono što im je do nedavno možda bilo apstraktno. Nakon razgledavanja muzeja pedagoška služba u muzeju vrlo nudi i radionice koje su temom vezane za prošlost Zagreba. To su izrade razglednica ili izrade nekih starih uporabnih predmeta ili modela znamenitih građevina iz prošlosti Zagreba. Učenicima su najzanimljivije radionice starih razglednica na kojima se može vidjeti kako je jedan prostor izgledao prije stotinu ili više godina i kako izgleda danas. Istraživačko učenje nastavlja se obilaskom Gornjeg grada uz stručno vodstvo gdje se učenici zorno mogu upoznati s važnim kuturno povijesnim spomenicima grada i s njihovom ulogom u prošlosti te sadašnjim stanjem i današnjom ulogom.

Nakon povratka u školu i odrađenih zadataka po grupama/parovima cijeli projekt se zaokružuje odlaskom u Zagrebačko kazalište lutaka na predstavu Zagrebački vremeplovci koja je tematski vezana za prošlost Grada Zagreba i prati gradivo 3. razreda osnovne škole.

5.2 TURISTIČKI VODIČ ZAVIČAJA - projekt

Cilj projekta: zaokruživanje i povezivanje znanja i vještina o prošlosti i sadašnjosti zavičaja. Sve ono što se je na satovima redovne nastave obradilo o prošlosti i sadašnjosti zavičaja ovdje se kroz istraživačko učenje još više proširuje i zaokružuje te se završava radrednim turističkim vodičem koji se može prezentirati na školskoj razini, a možda i šire.

Upute za rad u grupama/parovima:

- Podijeliti razred u grupe, po nekoliko učenika (dva ili tri učenika), ovisno o broju učenika u razredu.
- Svaki par ili skupina bira temu, istražuje o njoj te priprema prezentaciju (ppt, plakat...).
- Učenicima je potrebno dati dovoljno vremena (najmanje četrnaest dana).
- Rad na temi učenici mogu realizirati nakon nastave, u prostoru školske knjižnice ili u slobodno vrijeme kod kuće (uživo ili online).
- Ako se teme podijele prije usvajanja novih sadržaja o zavičaju, može se svaki sat prezentirati po jedna tema, a mogu se sve prezentacije napraviti u istom danu, na kraju cjeline o zavičaju.
- U svrhu cjelovitog poučavanja i međupredmetnih povezivanja, na satu Hrvatskog jezika se može pisati pjesma o zavičaju, na satu Glazbene kulture istu uglazbiti, a na satu Likovne kulture izraditi prikaz mjesta/zavičaja.

Vrednovanje:

- Nakon svake prezentacije se može provesti vrednovanje metodom palčeva. Učenici koji su slušali prezentaciju palčevima izražavaju svoje mišljenje o prezentaciji:

izvrsna prezentacija = palac gore

dobra prezentacija, ali moglo je i bolje = palac vodoravno

treba dosta toga popraviti = palac dolje

TEME za grupe:

1. Moj zavičaj u brojkama (površina, stanovništvo...)
2. Važne osobe i događaji zavičaja
3. Kulturno-povijesne znamenitosti i baština zavičaja
4. Gospodarstvo zavičaja
5. Jela mog zavičaja
6. Zastava, grb i suvenir mjesta (novi prijedlozi)

5.3. Glagoljica u osnovnoj školi

Temeljne odrednice identiteta nekog naroda su njegov jezik, pismo, povijest i životni prostor. U oblikovanju hrvatskog jezičnog identiteta značajna je uloga jezične baštine kojoj je nemjerljiv doprinos dalo srednjovjekovno slavensko i hrvatsko pismo - glagoljica. Tisuću godina glagoljaške tradicije predstavlja neizostavan dio hrvatske pismenosti, nacionalnog, književnog, kulturnog i duhovnog identiteta. Glagoljica je bila posuda koja je čuvala sve odlike hrvatskog jezika kako se razvijao od Bašćanske ploče do prve tiskane hrvatske knjige, glagoljskog Misala iz 1483. godine (Bratulić 1995).

Posljednjih godina svjedočimo popularizaciji glagoljice. Ona nije predmet zanimanja samo u znanstvenoj zajednici, već i u brojnim kulturnim i odgojno-obrazovnim ustanovama, institucijama, udrugama i društvima.

U današnje doba globalizacije, multikulturalizma i interkulturalizma osobito je važno očuvanje nacionalnog identiteta u kojem glagoljica opravdano zauzima važno mjesto jer se nalazi u temeljima hrvatske pismenosti i kulture. U Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (NOK, 2011) kao temeljna društveno-kulturna i odgojno-obrazovna vrijednost uz znanje, solidarnost i odgovornost, naveden je identitet. Čovjek treba postati građaninom svijeta, a pritom sačuvati svoj nacionalni identitet, svoju kulturu, društvenu, moralnu i duhovnu baštinu. Pritom osobito valja čuvati i razvijati hrvatski jezik te paziti na njegovu pravilnu primjenu (NOK 2011.).¹ U istom dokumentu, među ostalim, navedeni su sljedeći odgojno-obrazovni ciljevi: „razvijati svijest učenika o očuvanju materijalne i duhovne povijesno-kulturne baštine Republike Hrvatske i nacionalnoga identiteta Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje.

U redovitoj nastavi predviđeno je da se učenici susreću s glagoljicom u četvrtome razredu osnovne škole u Prirodi i društvu u okviru koncepta Promjene i odnosi. Kurikulum za nastavni predmet Priroda i društvo za osnovne škole u Republici Hrvatskoj (MZO 2019)² navodi Bašćansku ploču u razradi ishoda PID OŠ B.4.3.3 Učenik se snalazi u promjenama i odnosima u vremenu te pripovijeda povijesnu priču o prošlim događajima i o značajnim osobama iz zavičaja i/ili Republike Hrvatske. (Runtić, 2020.)

U 4. razredu se samo informativno obrađuje glagoljica kao najstarije hrvatsko pismo, detaljno se obrađuje u 6. razredu. Bez obzira na to sam sadržaj je učenicima u 4. razredu izuzetno zanimljiv i može se kroz nekoliko različitih nastavnih jedinica još bolje i kvalitetnije približiti povijest prvog hrvatskog pisma. Ukoliko se djecu dobro motivira glagoljica im postaje vrlo zanimljiva i voljni su sami dublje zaviriti u pismo. Nastavno gradivo o glagoljici je moguće obraditi kroz korelaciju nekoliko nastavnih predmeta i više međupredmetnih kurikuluma, a školska knjižnica u svemu tome može biti jedna vrlo kvalitetna spona odnosno poveznica.

PLAN RADA – GLAGOLJICA U 4. RAZREDU

Trajanje: 5 nastavnih sati korelacije hrvatskoga jezika i prirode i društva u Školskoj knjižnici i Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti

Odgojno- obrazovni ishodi:

Hrvatski jezik

OŠ HJ C.4.1. Učenik izdvaja važne podatke koristeći se različitim izvorima primjerenima dobi.

- prepoznaje moguće izvore podataka i informacija: stručnjaci ili drugi pojedinci, školske ili narodne/gradske knjižnice, internet
- dolazi do podataka kombinirajući različite izvore
- upotrebljava podatke u različite svrhe: proširuje sadržaje učenja, priprema se za pisanje i govorenje

OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.

- pristupa društvenim mrežama uz vođenje i usmjeravanje te pretražuje mrežne portale za djecu
- razlikuje različite vrste medija i izabire medijski sadržaj prema vlastitom interesu

OŠ HJ C.4.3. Učenik razlikuje i opisuje kulturne događaje koje posjećuje i iskazuje svoje mišljenje o njima.

- posjećuje i sudjeluje u kulturnim događajima (likovnim, glazbenim, znanstveno-popularnim)
- razgovara sa sudionicima tijekom i nakon kulturnoga događaja
- izdvaja što mu se sviđa ili ne sviđa u vezi s kulturnim događajem
- izražava svoj doživljaj kulturnoga događaja crtežom, slikom, govorom ili kratkim tekstom
- izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon posjeta kulturnom događaju

(Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije, 2019.)

Priroda i društvo

Učenje unutar predmeta Priroda i društvo

U učenju i poučavanju nastavnog predmeta Priroda i društvo i koncepata unutar predmeta očekivane ishode učenja ostvarujemo različitim materijalima i izvorima znanja. Za povezivanje predmeta sa svakodnevnim životom koristi se, kad god je to moguće, izvornom stvarnošću, odnosno svime što možemo iz učenikova okružja upotrijebiti kao materijal ili izvor znanja. Uz izvornu stvarnost i udžbenike koristi se internetom, enciklopedijama, dječjim časopisima, aktualnim informacijama iz medija, suradnjom s raznim osobama i ustanovama (muzeji, knjižnice, arhivi, botanički vrtovi, parkovi prirode, nacionalni parkovi...) i dr.

Okružje u kojemu se odvija proces učenja pobuđuje zanimanje učenika, održava motiviranost za učenje i potiče na aktivnost. Različita okružja, u učionici i izvan učionice, pridonose bogatstvu iskustva i uspješnosti učenja. Iskustvo prvoga aktivnog učenja dijete stječe u neposrednome okružju i s onima koji žive u njemu – u svojoj obitelji u kojoj bi se trebali postaviti temelji za učenje. Učenje otkrivanjem osnova je za razumijevanje viših apstraktnih pojmova. Stoga je izvanučionička nastava okružje koje bi što češće trebalo primijeniti. Takvo okružje potiče radost otkrivanja, istraživanja i stvaranja, pogodno je za različite socijalne oblike rada i potiče razvoj socijalnih kompetencija te utječe na stvaranje kvalitetnih odnosa unutar odgojno-obrazovne skupine. Za razvoj učenika važno je okružje u kojemu se učenici mogu koristiti svim osjetilima, uređenost prostora u kojemu učenici uče i rade, zanimljiv materijali te njihov doprinos uređenju prostora i izradi materijala. Online okružje također može povećati motivaciju. Virtualnom stvarnošću i simulacijama možemo se koristiti kad nam neposredna stvarnost nije dostupna. Informacijsko-komunikacijska tehnologija omogućava nam i povezanost s učenicima ili stručnjacima u drugim mjestima i različitim dijelovima države i/ili Europe. Pozitivno i poticajno okružje za učenje ostvaruje se i međusobnim povjerenjem i uvažavanjem sudionika u procesu učenja, dogovaranjem pravila te uzajamnim pomaganjem. Osjećaj sigurnosti u učenika potiče aktivnost i kvalitetnije rezultate rada

Ishodi

PID OŠ A.B.C.D.4.1. Učenik uz usmjeravanje objašnjava rezultate vlastitih istraživanja prirode, prirodnih i/ili društvenih pojava i/ili različitih izvora informacija.

Razrada ishoda

Promatra i opisuje. Postavlja pitanja. Postavlja pretpostavke o očekivanim rezultatima. Planira istraživanje (na koji način doći do odgovora). Provodi jednostavna istraživanja i

prikuplja podatke. Mjeri i očitava. Prikazuje i analizira podatke. Zaključuje. Provjerava i uočava pogreške. Uočava novi problem. Slijedi etape istraživačkog pristupa.

Ishodi

Pojedinac i društvo

Ishodi

PID OŠ C.4.1. Učenik obrazlaže ulogu, utjecaj i važnost povijesnoga nasljeđa te prirodnih i društvenih različitosti domovine na razvoj nacionalnoga identiteta

Razrada ishoda

Objašnjava ulogu nacionalnih simbola/obilježja. Raspravlja o svojoj ulozi i povezanosti s domovinom prema događajima, interesima, vrijednostima. Istražuje prirodnu i društvenu raznolikost, posebnost i prepoznatljivost domovine koristeći se različitim izvorima. Objasnjava povezanost baštine s identitetom domovine te ulogu baštine za razvoj i očuvanje nacionalnoga identiteta; Objasnjava na primjerima načine zaštite i očuvanja prirodne, kulturne i povijesne baštine domovine.

(Kurikulum nastavnog predmeta Prirode i društva za osnovne škole, 2019.)

Glagoljica – prvo hrvatsko pismo

U nastavku slijedi način provedbe:

1. Upoznavanje glagoljice kroz literaturu i digitalne sadržaje koju imamo u našoj knjižnici. Tu ćemo se upoznati s literaturom akademika Josipa Bratulića našeg najboljeg poznavatelja glagoljice i gledati kratki film o glagoljici

<https://www.youtube.com/watch?v=yHxD0BC0JRU>

Djeca saznaju da imamo oblu i uglatu glagoljicu. Kao neki potpuno novi sadržaj i kroz priču djeci ovo staro pismo postaje zanimljivo i žele ju još bolje upoznati.

2. Na drugome satu upoznat će se Bašćanska ploča. Djecu se upoznaje s njezinom kulturno povijesnom važnosti u povijesti i identitetu hrvatskoga naroda.

Upoznat će se s tekstem i značenjem riječi na samoj ploči. Pogledat će se kratak film o crkvi sv. Lucije u Jurandvoru.

https://www.youtube.com/watch?v=q_qBgE-Z4fE&ab_channel=TopDestinationsCroatia

3. Na trećem satu izrađivat će se pokazivači za knjige.

Djecu se smjesti u skupine u prostoru školske knjižnice, na svaki stol stavlja se primjer simbola i slova glagoljice, podijele se papiri za izradu pokazivača, pristupa se izradi pokazivača u likovnoj tehnici flomaste.

Djeca pristupaju samostalnoj izradi pokazivača za knjige.

Na kraju sata obavlja se zajednička analiza radova.

U nastavku se nalaze primjeri realiziranih pokazivača za knjige, a tu se vidi kako djeca povezuju pismo sa svojim igračkama i ljubimcima, osjećaju bliskost.

Posjet Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti

Dogovaramo obilazak Bašćanske ploče. Muzejsko pedagoška služba osigurava stručno vodstvo s ciljem upoznavanja originalne Bašćanske ploče i glagoljice našeg najstarijeg hrvatskog pisma.

Prvo upoznaju učenike sa zgradom HAZU-a koja je spomenikom kulture, a zatim sa originalnom Bašćanskom pločom, s natpisom i njezinim nemjerljivim kulturnim značajem za hrvatsku povijest i identitet.

Kada smo već u prostoru HAZU-a djeca imaju priliku vidjeti i Škrinju sv. Šimuna koja je važan spomenik kulture, a nalazi se u atriju zgrade HAZU-a te spomen sobu Zlatka Balokovića koji je bio prvi učenik upisan u našu školu 1901. godine.

Godine 2001. obišli smo Bašćansku ploču i zgradu HAZU-a, a vodič nam je bio naš najveći poznavatelj glagoljice akademik Josip Bratulić koji je učenike na zanimljiv način još bolje upoznao s Bašćanskom pločom i glagoljicom.

Nema pozvanije ustanove od HAZU-a za istraživačko učenje. To je najviša znanstvena i umjetnička ustanova u Republici Hrvatskoj te je samim tim najpogodnija za vođeno istraživačko učenje jer u tom hramu znanja i umjetnosti upoznajemo mnoge artefakte, a ujedno je to i treći prostor koji učenicima otvara nove spoznaje i proširuje vidike. O trećem prostoru se mnogo govori i on je vrlo važan u svakom učenju. Treći prostor u školi nam je školska knjižnica, no vrlo često posjećujemo muzeje, galerije i razne izložbe koju za nas u tim novim situacijama treći prostor.

Znanje ćemo vrednovati listićima za samovrednovanje

Samovrednovanje je vrlo često u kurikulumu Škole za život te se na ovakav način učenici vrlo kritično odnose prema vlastitom znanju i postignućima i iskustva su pokazala da su vrlo realni u odgovorima i vlastitoj samoprocjeni.

Listić za samovrednovanje

Što sam osjećao/la tijekom rada? Zaokruži.

LJUTNJA ZNATIŽELJA RADOST USHIT STRAH TUGA

Zašto sam se tako osjećao/osjećala?

Što sam novo naučio/la?

Što me još zanima o glagoljici, a nisam do sada saznao/la?

Kako mogu doći do odgovora na pitanja o važnim kulturno povijesnim spomenicima na koja još nisam dobio/la odgovor?

6. Radionica kao metoda učenja i življenja

Danas u odgoju i obrazovanju sve više i češće planiramo, oblikujemo i ostvarujemo pedagoške radionice prema modelu iskustvenog učenja (David Kolb, 1984.) u čemu se pedagoška radionica kao oblik rada I metoda učenja razlikuje od klasične nastave u razredu?

- Onaj koji uči izravno je uključen u neki događaj (situacija, process, aktivnost) sam izvodi zaključke.
- Zaključci su zapravo nastane jedinice.
- Ovo učenje se temelji na osobnom iskustvu, a ne iskustvu drugih.
- Iskustveno učenje je usmjereno na process, a ne na sadržaj.
- Na osobno izgrađeno, a ne preuzeto znanje (vještine, stavove).

Ova metoda učenja integrira sve psihofizičke funkcije učenika:

- tjelesno izražavanje (pokret)
- osjetilnost (dodir, vid, sluh...)
- emocije
- sjećanja
- maštu
- volju
- spoznaju (intelekt+inuicija)

Zašto su radionice važne u odgoju i obrazovanju?

- Donose jedno novo iskustvo.
- Razbijaju monotoniju i osvježavaju nastavu jer su sadržaji prilagođeni sposobnostima i interesima učenika.
- Učenici bolje upoznaju sebe i svoje sposobnosti, kojih često nisu ni svjesni.
- Proširuju svoja znanja.
- Ideje za djelovanje
- Potvrđuju da su na dobrom ptu.
- Osjećaju osobno zadovoljstvo.
- Mogu se igrati, družiti, nadopunjavati jedni druge, planirati, ostvarivati, poučavati zajedno i radovati se uspjesima.

U takvom radu onda i školsku knjižnicu doživljavamo kao mjesto mali i veliki korisnici postaju tim koji uči, predlaže, sluša, promatra, druži se, igra, pokazuje nježnost i spremnost u svakom trenutku saslušati drugoga. (Kovačević. Lasić-Lazić, Lovrinčević, 2004.)

7. Školska knjižnica – mjesto ugodnog učenja

Školska se knjižnica shvaća ključnom poveznicom ostvarivanja temeljnih kompetencija cjeloživotnog obrazovanja i međupredmetnih sadržaja u okviru školskoga kurikula. Ona je informacijsko, medijsko, kulturno i komunikacijsko središte škole, mjesto razvoja osobnog i kulturnog identiteta učenika. Namijenjena je svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa i osigurava stručnu potporu za potrebe redovite nastave, izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti. Kroz razne programe potiče učenike na samostalno istraživanje, uporabu svih izvora znanja na različitim medijima te ima temeljnu ulogu u učenju učenja i osposobljavanja učenika za cjeloživotno učenje. U skladu s općim odgojno-obrazovnim ciljevima knjižničar provodi program knjižničnoinformacijskog obrazovanja učenika, čiji su sadržaji ključni za učenje i poučavanje svih područja. (Šušnjić, 2009.)

U ostvarenju ciljeva kvalitetnog obrazovanja ničim se ne može zamijeniti formalin sustav obrazovanja gdje svaki pojedinac dolazi u dodir sa različitim oblicima obrazovanja. Školske knjižničare-nastavnike treba uključiti kao profesionalne voditelje i mentore u sve oblike obrazovanja, a školu i školsku knjižnicu pretvoriti u nove interaktivne centre za učenje tijekom cijelog života.

Nastavu nije dovoljno predavati, nju treba istraživati, planirati i oblikovati tako da ne izaziva strah i dosadu; ona treba biti jasna i pregledna svakom učeniku. Za takvo poučavanje idealan je prostor školske knjižnice. Tamo učenici imaju slobodu i širinu.

U školskoj knjižnici učenicima je sve pri ruci. Oni pronalaze informacije, nakon upoznavanja ih pregledavaju, dopunjuju novim podacima, zapisuju ono najvažnije u odgovorima na postavljena pitanja, a mogu ići i korak dalje – dodati i ono što se od njih ne traži, ali pripada području koje upravo istražuju.

U razgovoru nakon odrađenog zadatka vrednuje se urađeno od strane samih učenika i nastavnika, izdvajaju se pogreške i odmah popravljaju te se planira kako ove ideje iskoristiti u novim zadaćama.

Predstavljanje učeničkih postignuća moguće je ostvariti na više načina. To može biti npr. izložba učeničkih radova u obliku plakata, uz suradnju članova likovne družine i uz prisustvo publike (učenika, nastavnika, stručnih suradnika i roditelja). Predstavljanje postignuća može se odraditi i u obliku prezentacije ili kratkog filma, takvo predstavljanje se isto može organizirati uz prisustvo publike ili na nekoj od prigodnih priredbi.

Današnje i buduće vrijeme traži ne samo nova, nego, prije svega, drugačija znanja. Sadašnji učenici u budućnost moraju ponijeti upotrebljiva, povezana i primjenjiva znanja. Kako bi oni imali takva znanja, moraju ih na isti način i dobiti. Proces učenja mora se uvijek provjeriti kroz praksu. U praktičnom životu potrebe primjene znanja su svakodnevne, a odnose se na različita područja znanja i različite medije. Upravo tako treba i poučavati učenike. Učenje pomoću interneta nije samo stvar tehnološkog napretka. Ono mijenja vrstu obrazovanja, koje je potrebno za rad s internet informacijama te razvija sposobnost učenja u društvu i gospodarstvu, utemeljenom na konceptu globalnog informacijskog povezivanja. Korelacijski sadržaji odrađeni u školskoj knjižnici povezuju više različitih predmeta jednom zajedničkom temom. I zato se gotovo svi nastavni sadržaji mogu odraditi u školskoj knjižnici, preduvjet za uspješan rad je uspješna suradnja školskog knjižničara i nastavnika. Materijale prikupljamo zbog njihove različitosti, na svim raspoloživim medijima, tako nam intermedijalni pristup donosi znanje, koje je praksa, a ne više samo naučena teorija. Učenici najbolje uče za budućnost ukoliko su sami uključeni u učenje i u procese koje prethode učenju.

(Lovrinčević, Kovačević, Lasić-Lazić, Banek Zorica, 2005.)

Školska knjižnica je mjesto gdje je učenje temeljeno na istraživanju, rješavanju problema, pretraživanju, selekciji i korištenju informacija na svim dostupnim medijima. Taj novi pristup učenju se zove učiti radeći i radeći učiti, a zapravo svrha svega toga je naučiti. Školska knjižnica postaje potreban suradnik u povezivanju svih zbivanja u nastavi i izvannastavnim aktivnostima zato se i tvrdi da ne postoji bolje mjesto za učenje.

Školska knjižnica najbolje odražava pravo lice škole kojoj pripada. Svaka suvremena škola nezamisliva je bez razvijene i otvorene školske knjižnice, a takva knjižnica je središnje mjesto za učenje. Moderna knjižnica se lakše prilagođava potrebama različitim osobinama učenika, a ona kao takva je nezaobilazna motivirajuća snaga za daljnje učenje odnosno za prelazak s učenja za učenje na cjeloživotno obrazovanje. (Kovačević. Lasić-Lazić, Lovrinčević, 2004.)

8. Zaključak

U današnje vrijeme cijeli obrazovni sustav susreće se s izazovima kako i na koji način što kvalitetnije učenicima približiti i prenijeti znanje, kako i na koji način što bolje pripremiti učenike za svijet koji ih čeka jednoga dana kada postanu radno aktivni i kada svoje znanje i vještine budu morali pokazati u ovom modernom svijetu koji konstantno traži učenje i prilagodbe

Svijet koji ih čeka pun je izazova u kojem se je potrebno stalno prilagođavati. Njihove vještine i kompetencije uvelike će određivati njihovu sposobnost snalaženja u izazovnom okruženju suvremenog svijeta. Učenici trebaju imati sposobnost brze prilagodbe, sposobnost brzog pronalaženja relevantnih informacija te brzog i kvalitetnog odgovora na postavljene zadatke. O tome kako će se oni u svemu tome snaći uvelike će ovisiti i njihov uspjeh u budućem životu.

Poseban naglasak treba staviti na relevantne informacije. Mi učenike od prvih dana formalnog školovanja moramo naučiti kako prepoznati odgovarajuću informaciju u mnoštvu svih informacija ovog kaotičnog informacijskog svijeta koji sve nas okružuje i koji je u velikoj mjeri prevladao svijetom u kojem mi danas živimo.

Istraživačko učenje je jedan od načina kojim ćemo dobro pripremiti učenike za sve ono što ih čeka. Potrebno je postepeno učenike u sve uvoditi kroz vođeno istraživačko učenje da bi oni sami kroz godine stasali i da bi provodili istraživačko učenje koji više nije potrebno voditi nego prepustiti samostalnom istraživačkom učenju.

Ovdje posebno do izražaja dolazi školska knjižnica kao treći prostor za učenje. Ukoliko taj treći prostor budemo u svome radu često koristili on će djeci postati ugodan pa će u njega često i samostalno navraćati u potrazi za rješavanjem zadataka koji su pred njih postavljeni.

Tu je još potrebno naglasiti da je izuzetno važan tim koji surađuje u istraživačkom učenju, a u tome timu su školski knjižničar, učitelj i ravnatelj koji to sve odobrava te ostali dionici stručne i obrazovne službe škole. Od izuzetne je važnosti da školski knjižničar potiče programe i projekte koji će se realizirati u suradnji sa učiteljima, jer se dobri rezultati postižu samo kvalitetnim suradničkim odnosom. Tu je još potrebno naglasiti da ugodna atmosfera koja vlada u školskoj knjižnici uvelike doprinosi uspjehu projekta ili nastavnog sata koji se odvija u školskoj knjižnici, a ugodnu atmosferu stvara kvalitetan školski knjižničar koji prati suvremene trendove i na odgovarajući način sudjeluje u aktivnostima škole.

Kroz svoj dugogodišnji rad u razrednoj nastavi mogu samo posvjedočiti izuzetno kvalitetnoj suradnji sa školskom knjižničarkom, a o tome govore i neki projekti koji smo realizirani kroz istraživačko učenje, a takvo učenje je dobi od 7 do 10 godina i najprikladnije. Neki projekti su predstavljeni kroz publikacije te su oni još i danas živi i dostupni drugim učenicima naše škole. Tu je potrebno naglasiti da su i roditelji vrlo važan čimbenik uspješnog projekta, naime njihova pomoć je nemjerljiva u segmentima koji prelaze školske okvire.

Dobri projekti istraživačkog učenja nastaju i dalje, ideja ne nedostaje. Svi realizirani projekti istraživačkog učenja nastali su u hodu kroz svakodnevni rad i kroz izazove koje pred nas stavljaju današnji bogat i dinamičan svijet.

Provođenje kvalitetnog istraživačkog učenja djecu kvalitetno priprema za svijet koji ih čeka. Djeca koja će se znati koristiti različitim informacijskim izvorima i koja će znati pravilno organizirati relevantne informacije sutra će zasigurno znati odgovoriti na izazove koje pred njih postavlja ovaj svijet koji je svaki dan sve zahtjevniji.

9. Literatura

-Lovrinčević, Jasminka ... [et al.] (2005). **Znanjem do znanja. Prilog metodičkog rada školskog knjižničara.** Zagreb: Zavod za informacijske studije.

Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/147293>

-Kuhlthau, C.C., Maniotes, L.K., Caspari, A.K. (2018). **Vođeno istraživačko učenje. Učenje u 21. stoljeću.** Zagreb: Šk. knjiga

-Lasić-Lazić, J., Špiranec, S., Banek Zorica, M., (2012) **Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima – pronađeni u informacijskom opismenjivanju.** Zagreb. *Medijska istraživanja*, 18 Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/586162>

-Špiranec, S., Banek-Zorica, M. (2008.). **Informacijska pismenost. Teorijski okvir i polazišta.** Zagreb: Zavod za informacijske studije. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/392162>

-Peti-Stantić, Anita (2019). **Čitanjem do (spo)razumijevanja – Od čitalačke pismenosti do čitalačke sposobnosti.** Zagreb: Ljevak.

-Kovačević, D., Lasić-Lazić, J. and Lovrinčević, J. (2004). **Školska knjižnica - korak dalje.** Zagreb. Zavod za informacijske studije, Altagama. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/147293>

-Runtić, Branka: **Glagoljične preferencije učenika polaznika izvannastavne aktivnosti mali glagoljaši u razrednoj nastavi.** *Magistra iadertina*, 14 (1) 2019 Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/1071462>

- Šušnjić, Biserka: **Školska knjižnica i nacionalni okvirni kurikulum.** *Senj. zb.* 36, 39-42 (2009.) Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/87278>

-**Kurikulumi nastavnih predmeta i međupredmetnih tema.** 2019. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2. studenoga 2019). Dostupno na: <https://skolazazivot.hr/kurikulumi-2/>

Čitam svoju knjigu. Dostupno: http://os-imerz-zg.skole.hr/skola/knjiznica/_itam_svoju_knjigu

- Špiranec, Sonja (2003.) **Informacijska pismenost – ključ za cjeloživotno učenje.** Zagreb. Carnet, Edupoint 17. Dostupno na: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/1.html#top>
- OŠ “Dr. Ivan Merz” (2014). **Mudroslovi - Prvi a mudro slovi.** Zagreb. Dostupno na: http://os-imerz-zg.skole.hr/upload/os-imerz-zg/images/static3/1362/attachment/mudroslovi_pdf.pdf
- OŠ “Dr. Ivan Merz” (2016). **Dičim se imenom svojim – 3.a u potrazi za značenjem imena.** Zagreb: Studio 2M

Sažetak

Školska knjižnica u središtu istraživačkog učenja

Zadatak suvremene škole je da učenike pripremi za svijet koji je dinamičan i pun različitih informacija iz različitih izvora. U toj šumi informacija potrebno je pronaći baš onu relevantnu, odnosno onu koja najbolja odgovara zahtjevu. U obrazovanju budućeg uspješnog čovjeka izrazito je važno istraživačko učenje. Istraživačko učenje osposobljava učenika da se samostalno snalazi u novim izazovima koji ga očekuju na svakom koraku. Potrebno je dobro valorizirati relevantne informacije i točno odrediti baš onu koja daje najbolji odgovor na postavljeni zadatak. U provedbi istraživačkog učenja izrazito je važan tzv. treći prostor. Taj treći prostor za učenje u školi je školska knjižnica. Suvremena školska knjižnica danas treba moći odgovoriti na sve zahtjeve suvremenog obrazovanja pa tako i na zahtjeve istraživačkog učenja i ona na taj način postaje centar informacija u svakoj školi. U ovom radu predstavljeni su uspješni projekti nastali provođenjem istraživačkog učenja u suradnji učitelja razredne nastave i školske knjižničarke. Ti projekti su vezani za čitanje, pretraživanje informacija iz različitih izvora i kreativan odgovor na zahtjeve nastale istraživačkim učenjem. Izuzetno važno za uspješno istraživačko učenje je da školski knjižničar ostvaraje dobru suradnju s učiteljima i ravnateljem u svojoj školi.

Ključne riječi: istraživačko učenje, informacija, školska knjižnica, projekti.

Summary

The school library in the middle of research learning

The task of the modern school is to prepare students for a world that is dynamic and full of different information from different sources. In this forest of information, it is necessary to find exactly the relevant one, and the one that best meets the requirement. Research learning is extremely important in the education of a future successful person. Exploratory learning enables the student to cope independently with the new challenges that await him at every step. It is necessary to valorize the relevant information well and determine exactly the one that gives the best answer to the set task. In the implementation of research learning is extremely important the so-called third space. That third space for learning in school is the school library. Today, a modern school library should be able to respond to all the requirements of modern education, including the requirements of research learning, and it thus becomes a center of information in every school. This paper presents successful projects created by conducting research learning in collaboration with primary school teachers and school librarians. These projects are related to reading, searching for information from various sources and creative response to the demands created by research learning. It is extremely important for successful research learning that the school librarian has a good collaboration with the teachers and the principal in school.

Keywords: research learning, information, school library, projects.